

A Strategic Approach to Enhancing Operational Performance of Community Enterprises in Northeastern Thailand

Peerayut Kumsak ^{1*} Kietchai Veerayannon ² and Anan Thamchalai ³

¹ Faculty of Business Administration, North Bangkok University, Pathum Thani, Thailand

² Faculty of Business Administration, North Bangkok University, Pathum Thani, Thailand

³ Faculty of Political Science, North Bangkok University, Pathum Thani, Thailand

* Corresponding author: peerayut.ku@northbkk.ac.th

ABSTRACT

This research aims to investigate development methods to enhance the performance of community enterprises in Northeastern Thailand for the purpose of strengthening and ensuring the long-term sustainability of the local economy. The study consists of three main objectives: 1) to examine the characteristics of community enterprises that influence operational performance, 2) to study the management factors affecting operational performance, and 3) to analyze and propose strategic approaches to improve the performance of community enterprises. This is a quantitative study. The sample group comprises community enterprises in Northeastern Thailand, with the sample size determined according to Krejcie and Morgan's sample size table. A total of 395 enterprises were included in the study. The respondents were representatives of the enterprise committees, selected through simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics, including one-way ANOVA and multiple regression analysis. The findings revealed that: 1) the operational performance of community enterprises significantly differed at the 0.01 level when classified by province, years of establishment, average monthly income, and number of members; 2) management factors, including organizational structure, planning, marketing management, member management, and product/service production, significantly influenced operational performance at the 0.01 and 0.05 levels; and 3) four strategic approaches were proposed: leadership development, integration of creativity in product/service quality improvement, promotion of member income, and efficient and community-friendly production control. The results indicate that management factors have a statistically significant influence on the performance of community enterprises, and the proposed strategic approaches can be applied to effectively strengthen and develop community enterprises for long-term sustainability.

Keywords: Strategic Approach, Operational Performance, Community Enterprises

แนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

พีระยุทธ คุ่มศักดิ์^{1*} เกียรติชัย วีระญาณนนท์² และ อนันต์ ธรรมชาลย์³

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนครเทพ ปทุมธานี ประเทศไทย

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนครเทพ ปทุมธานี ประเทศ

³ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครเทพ ปทุมธานี ประเทศ

* Corresponding author: peerayut.ku@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน 2) ศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน และ 3) วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 395 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ผู้ให้ข้อมูลคือผู้แทนคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อต่างกันตามจังหวัด อายุการก่อตั้ง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิก 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ โครงสร้างองค์กร การวางแผน การตลาด การบริหารสมาชิก และการผลิตสินค้า/บริการ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และ 3) แนวทางเชิงกลยุทธ์ที่เสนอประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาผู้นำ การใช้ความคิดสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการ การส่งเสริมรายได้สมาชิก และการควบคุมการผลิตให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับชุมชน ผลการวิจัยชี้ว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และแนวทางที่เสนอนั้นสามารถประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาองค์กรในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางเชิงกลยุทธ์, ผลการดำเนินงาน, วิสาหกิจชุมชน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในวงกว้าง ความท้าทายนี้ทำให้ภาครัฐให้ความสำคัญกับการสนับสนุนประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง หนึ่งในแนวทางหลักคือการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนหรือเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มคนในพื้นที่ผ่านการจัดการทรัพยากร การผลิต การตลาด และการบริหารจัดการที่เหมาะสม (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) “วิสาหกิจชุมชน” เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยอาศัยวัตถุดิบและภูมิปัญญาชุมชน ควบคู่กับความร่วมมือในกลุ่มหรือครัวเรือน เพื่อสร้างรายได้ ลดการพึ่งพาภายนอก และยกระดับคุณภาพชีวิต การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งเริ่มจากมติคณะรัฐมนตรีในปี 2547 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสนับสนุนอย่างเป็นทางการ (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2565) ซึ่งในช่วงวิกฤตโควิด-19 วิสาหกิจชุมชนได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากข้อมูลของระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน พบว่า เขต 4 ซึ่งมีจังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลาง มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนลดลงจาก 69,647 แห่งในปี 2564 เหลือเพียง 64,488 แห่งในปี 2565 (กองส่งเสริมวิสาหกิจ

ชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. 2565) ส่วนใหญ่เกิดจากการหยุดกิจการชั่วคราวหรือเลิกกิจการถาวร ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การบริหารจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ การวางแผนที่ไม่ชัดเจน การผลิตที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ การเข้าถึงตลาดและแหล่งทุนที่จำกัด รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ยังไม่เป็นระบบ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2565) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความเปราะบางในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มชุมชนในช่วงที่เกิดวิกฤต จากการศึกษาข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการวิเคราะห์การจัดการของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มที่ประกอบกิจการด้านการผลิตและการบริการใน 6 ด้านหลัก ได้แก่ 1) โครงสร้างการบริหาร 2) การวางแผน 3) การตลาด 4) การจัดการความรู้ 5) การบริหารสมาชิก และ 6) การผลิตสินค้าและบริการ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานใน 4 มิติ คือ 1) ความสำเร็จตามพันธกิจของกลุ่ม 2) คุณภาพของสินค้าและบริการ 3) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ และ 4) การพัฒนาต่อเนื่อง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะเฉพาะของวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อผลการดำเนินงาน 2) วิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงาน และ 3) เสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิสาหกิจชุมชนทุกประเภทที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 64,488 แห่ง (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. 2565) ผู้ให้ข้อมูลคือผู้แทนคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเชิงปริมาณได้จากระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จของเครจซี; และมอแกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ได้จำนวน 380 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้ 395 วิสาหกิจชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Instructional Questionnaire) สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ออกแบบสอบถามให้สอดคล้องกับการวิจัย โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ครอบคลุมเนื้อหา
3. หาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.76 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปจะถือว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัด (สุชาติ เกตุแก้ว, 2556)

4. ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

5. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลอง (Try-out) กับผู้แทนคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ได้ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8543 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยทั่วไปค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมควรมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 (Nunnally & Bernstein, 1994; Tavakol & Dennick, 2011)

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ประเภท, จังหวัดพื้นที่ตั้ง, อายุการจดทะเบียนก่อตั้ง, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงาน, การวางแผนการดำเนินงาน, การจัดการการตลาด, การจัดการความรู้, การบริหารสมาชิก, และการผลิตสินค้าหรือบริการ มีข้อคำถามลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ โดยใช้มาตรวัดระดับความคิดเห็นแบบประเมินค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย ผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน, คุณภาพสินค้าและบริการ, ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน, และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีข้อคำถามลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ โดยใช้มาตรวัดระดับความคิดเห็นแบบประเมินค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 4 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3. สมมติฐานการวิจัย

1. วิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน มีผลการดำเนินงานแตกต่างกัน

2. ปัจจัยการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจความคิดเห็นจากผู้แทนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลผ่าน 2 ช่องทาง ได้แก่

1. การจัดส่งทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 300 ชุด ไปยังที่อยู่ของวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนไว้ โดยสุ่มคัดเลือกเพียงหนึ่งตัวแทนต่อหนึ่งวิสาหกิจชุมชนเพื่อป้องกันการซ้ำซ้อน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 180 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับ 60.0%

2. การเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) ผู้วิจัยได้ประสานงานขอความอนุเคราะห์ผ่านทางโทรศัพท์และเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้ผู้แทนกลุ่มเข้าไปตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ โดยส่งแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 300 ลิงก์ และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนจำนวน 215 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับ 71.7%

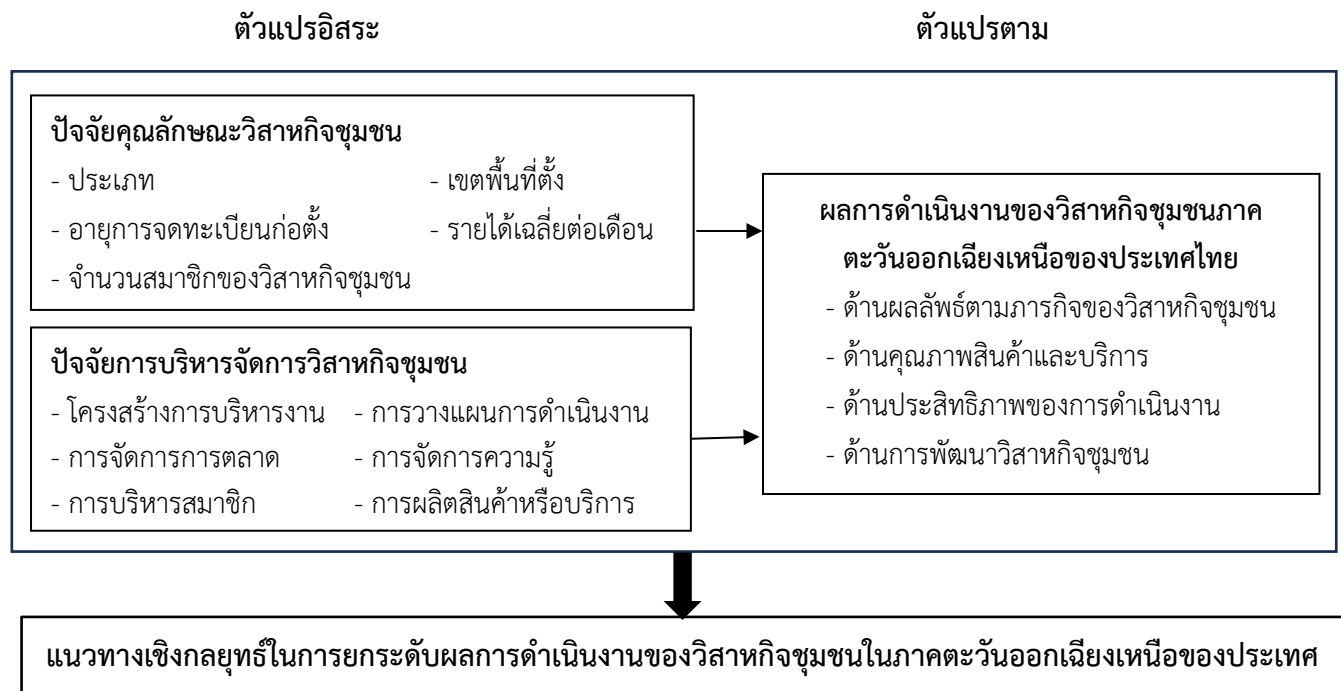
เมื่อรวมทั้ง 2 ช่องทาง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา 395 ชุด จากแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด 600 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับรวมทั้งสิ้น 65.8% ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Babbie, 2013) โดยเฉพาะในบริบทที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชุมชนและองค์กรขนาดเล็ก ซึ่งอัตราการตอบกลับมากกว่า 60% ถือว่าเพียงพอและมีความน่าเชื่อถือในการนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์คุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ประเภท, เขตพื้นที่ตั้ง, อายุการจดทะเบียนก่อตั้ง, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงาน, การวางแผนการดำเนินงาน, การจัดการการตลาด, การจัดการความรู้, การบริหารสมาชิก, และการผลิตสินค้าหรือบริการ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การวิเคราะห์ปัจจัยผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ ผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน, คุณภาพสินค้าและบริการ, ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน, และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) วิเคราะห์โดยใช้สถิติ F-test โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD และ 2) การวิเคราะห์การสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองด้วยค่าสถิติ (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิง แบบ All Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R2 ได้แก่ ค่า F และ t

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตพืช และดำเนินการผลิตสินค้าเฉพาะทาง มีสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 โดยมีอายุการจดทะเบียนระหว่าง 6-10 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ในการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าการกระจายของข้อมูลมากที่สุดคือ ด้านการจัดการการตลาด แสดงถึงความหลากหลายของมุมมองในกลุ่มตัวอย่าง ขณะที่ด้านที่มีค่าการกระจายน้อยที่สุดคือ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งสะท้อนถึงความคิดเห็นที่ค่อนข้างสอดคล้องกันของกลุ่มตัวอย่างในด้านดังกล่าว สำหรับความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน เช่นเดียวกัน โดยรายด้านที่มีค่าการกระจายของข้อมูลมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แสดงให้เห็นถึงระดับความคิดเห็นที่หลากหลายในมิติการพัฒนาองค์กร ขณะที่ด้านที่มีค่าการกระจายน้อยที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน สะท้อนถึงความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของกลุ่มตัวอย่างในด้านดังกล่าว

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาปัจจัยคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน	ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย		
	Statistic F (Statistica ^a)	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ
1. ด้านประเภท	.032 (One way Anova)	.969	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. ด้านเขตพื้นที่ตั้ง	12.107** (Welch Test)	.000	ยอมรับสมมติฐาน
3. ด้านอายุการจดทะเบียนก่อตั้ง	17.191** (One way Anova)	.000	ยอมรับสมมติฐาน
4. ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	12.272** (Welch Test)	.000	ยอมรับสมมติฐาน
5. ด้านจำนวนสมาชิกที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน	20.637** (Welch Test)	.000	ยอมรับสมมติฐาน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะวิสาหกิจชุมชน ด้านเขตพื้นที่ตั้ง ด้านอายุการจดทะเบียนก่อตั้ง ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และด้านจำนวนสมาชิกที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามด้านประเภทของวิสาหกิจชุมชน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยภาพรวม

ปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน	Unstandardized		Standardized	t	p-value
	Coefficients		Coefficients		
	B	SE	Beta		
(Constant)	.732	.099		7.425	.000
1. ด้านโครงสร้างการบริหารงาน	.077	.034	.098	2.269*	.024
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน	.136	.040	.151	3.447**	.001
3. ด้านการจัดการการตลาด	.088	.031	.118	2.810**	.005
4. ด้านการจัดการความรู้	.077	.040	.101	1.928	.055
5. ด้านการบริหารสมาชิก	.191	.033	.252	5.797**	.000
6. ด้านการผลิตสินค้าหรือบริการ	.235	.037	.276	6.396**	.000

R = .860, R²= .740, Adjusted R²= .736, SEE = .27133, F = 184.076

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของ ปัจจัยผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 73.6 ($Adjusted R^2 = .736$) โดยมีปัจจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการจัดการการตลาด ด้านการบริหารสมาชิก และด้านการผลิตสินค้าหรือบริการ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ด้านการผลิตสินค้าหรือบริการ มีน้ำหนักมากที่สุด ($Beta = .276$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิก ($Beta = .252$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ($Beta = .151$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด ($Beta = .118$) และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ($Beta = .098$) ตามลำดับ ในขณะที่ ด้านการจัดความรู้ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย นำมาสรุปเป็นแนวทาง โดยประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้

1. มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์
2. วิเคราะห์ตลาดและพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัล เพื่อขยายช่องทางการจัดจำหน่าย
3. พัฒนาการเป็นผู้ประกอบการและการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการควบคุมคุณภาพและการเข้าถึงตลาดเป้าหมาย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะวิสาหกิจชุมชน ด้านเขตพื้นที่ตั้ง ด้านอายุการจดทะเบียนก่อตั้ง ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และด้านจำนวนสมาชิกที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามด้านประเภทของวิสาหกิจชุมชน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา สนิทเดช จินตนา (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า จำนวนสมาชิก ระยะเวลาที่ดำเนินกิจการ รายได้ต่อปี ที่แตกต่างกันของวิสาหกิจชุมชน มีการจัดการธุรกิจเชิงนวัตกรรมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับผลการศึกษา วรณช กุอุทา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ขนาดของวิสาหกิจชุมชนที่ต่างกันมีแนวทางส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนที่ต่างกัน เมื่อจำแนกตามประเภทของกิจการ ไม่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนที่ ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปัจจัยการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ด้านการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการจัดการการตลาด ด้านการบริหารสมาชิก และด้านการผลิตสินค้าหรือบริการ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยรวม ได้ร้อยละ 73.6 สอดคล้องกับผลการศึกษา สุรัชญา สุขประเสริฐ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านทิศทางวิสาหกิจชุมชน ด้านการ

จัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ด้านการบริหารตลาด ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ และด้านการบริหารสมาชิก วิสาหกิจชุมชน มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษา สนิทเดช จินตนา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากในการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ภาค กลางของประเทศไทย พบว่า กระบวนการทำงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านกระบวนการจัดการสินค้า และบริการ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการวางแผนดำเนินงาน มีอิทธิพลทางบวกกับระดับศักยภาพในการ พึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการศึกษา รัชดา ภัคดียิ่ง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้าน การบริหารจัดการ ด้านคุณภาพและมาตรฐาน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านการจัดการ ความรู้ ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับผลการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังนี้

3.1 มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ เนื่องจาก การ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นยังไม่เต็มที่ และขาดการกำหนดกลุ่มลูกค้ามุ่งหวัง วัตถุประสงค์คือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาชาวบ้านในการผลิตสินค้า สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ วิธีการดำเนินงานรวมถึงการอบรม การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ การร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น และการสร้างกิจกรรมทางการตลาด ปัจจัยสำคัญคือการสนับสนุนจาก หน่วยงานท้องถิ่นและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก วิโนทัย (2562) ที่พบว่าการขาดเครื่องมือใน การผลิตที่ทันสมัยและการแปรรูปที่ไม่ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นปัญหาหลักในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ งานวิจัยของ ประกาย วุฒิพิพัฒน์พงษ์ (2562) ยังชี้ให้เห็นว่าการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นและการผสมผสาน ภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 วิเคราะห์ตลาดและพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัล เพื่อขยายช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากวิสาหกิจชุมชน ยังประสบปัญหาในการเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้นและการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด วัตถุประสงค์คือการพัฒนา ความสามารถในการแข่งขันโดยการพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและการขยายช่องทางการจัดจำหน่าย วิธีการดำเนินงาน รวมถึงการสำรวจและวิเคราะห์ตลาด การพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัล การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย และการสร้างเครือข่าย การจัดจำหน่าย ปัจจัยสำคัญคือการมีข้อมูลตลาดที่ถูกต้องและการมีแผนการตลาดที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดา ภัคดียิ่ง (2563) ที่พบว่าการใช้สื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์และการขายสินค้าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ในการขยายตลาด นอกจากนี้ งานวิจัยของ นงลักษณ์ เพิ่มชาติ (2562) ยังระบุว่าการวิเคราะห์ตลาดและการขยายช่องทางการจัด จำหน่ายเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดดิจิทัล

3.3 พัฒนาการเป็นผู้ประกอบการและการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้และทักษะ ในการเป็นผู้ประกอบการและการใช้เทคโนโลยี วัตถุประสงค์คือการพัฒนาทักษะและความรู้การเป็นผู้ประกอบการและการใช้ เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน วิธีการดำเนินงานรวมถึงการจัดฝึกอบรม การให้ความรู้และทักษะในการใช้ เทคโนโลยี การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษา ปัจจัยสำคัญคือความร่วมมือจากภาครัฐและ เอกชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดา ภัคดียิ่ง (2563) ที่พบว่าการพัฒนาทักษะและความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการเป็น ปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ งานวิจัยของ สมนึก วิโนทัย (2562) ยังระบุว่าการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการบริหารจัดการ

3.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งในการควบคุมคุณภาพและการเข้าถึงตลาดเป้าหมาย เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนขาดการ ควบคุมคุณภาพและช่องทางการจัดจำหน่ายที่ครอบคลุม วัตถุประสงค์คือการพัฒนาความเข้มแข็งในการควบคุมคุณภาพและ การเข้าถึงตลาด วิธีการดำเนินงานรวมถึงการฝึกอบรม การพัฒนาระบบการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพ การจัดหา ทรัพยากร และการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยสำคัญคือการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รัชดา ภัคดียิ่ง (2563) ที่พบว่าการควบคุมคุณภาพและการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสำคัญในการเพิ่ม ความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ งานวิจัยของ สมนึก วิโนทัย (2562) ยังชี้ให้เห็นว่าการมีระบบการตรวจสอบและการ ประเมินคุณภาพที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์และบริการได้

สรุป

1. ศึกษาปัจจัยคุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เขตพื้นที่ที่ตั้ง อายุการจดทะเบียน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิก มีผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ประเภทของวิสาหกิจชุมชนไม่มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ชี้ว่า ปัจจัยด้านขนาด ระยะเวลา และรายได้มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดการธุรกิจและความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

2. ศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน พบว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการ เช่น โครงสร้างการบริหาร การวางแผน การตลาด การบริหารสมาชิก และการผลิตสินค้า มีผลต่อผลการดำเนินงานโดยรวมของวิสาหกิจชุมชน โดยมีความสัมพันธ์ร้อยละ 73.6 ซึ่งเป็นระดับที่สูง แสดงให้เห็นว่าการจัดการภายในเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นที่ระบุถึงความสำคัญของการวางแผน การบริหารตลาด และการจัดการความรู้

3. วิเคราะห์และเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับผลการดำเนินงาน เสนอแนวทางกลยุทธ์ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

3.1 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ และเพิ่มมูลค่าสินค้า

3.2 พัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัล เพื่อขยายช่องทางการจัดจำหน่ายและเพิ่มการเข้าถึงตลาด

3.3 ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการและการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3.4 เสริมความเข้มแข็งด้านคุณภาพสินค้าและการเข้าถึงตลาด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้าง (เช่น ขนาด อายุ รายได้) และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ล้วนมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หากมีการสนับสนุนและพัฒนาอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในด้านกลยุทธ์การตลาด เทคโนโลยี และคุณภาพสินค้า จะสามารถยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เข้มแข็งและยั่งยืนได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการวางแผนและการจัดการกลุ่ม ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม เช่น อายุการก่อตั้ง รายได้ จำนวนสมาชิก และพื้นที่ตั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาอย่างตรงจุด สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนดำเนินงานประจำปีอย่างเป็นระบบ โดยควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม

1.2 ด้านการพัฒนาศักยภาพและทักษะของสมาชิก ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการบริหารจัดการธุรกิจให้กับสมาชิก โดยสามารถดำเนินการร่วมกับหน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย หรือภาคเอกชน และควรมีระบบติดตามผลหลังอบรมเพื่อให้เกิดการนำไปใช้จริงอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างความแตกต่าง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาสินค้า เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สามารถแข่งขันได้ในตลาด ทั้งนี้ ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกระดับมาตรฐานคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

1.4 ด้านการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแผนการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ และแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ควบคู่กับการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ เช่น ภาพถ่ายสินค้า บทความ หรือวิดีโอแนะนำผลิตภัณฑ์ เพื่อเสริมสร้างการรับรู้และจดจำแบรนด์ของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ ควรขยายช่องทางการจัด

จำหน่ายทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค รวมถึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการธุรกิจ โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการของผู้นำวิสาหกิจและการสร้างความเข้มแข็งภายในองค์กร เช่น การบริหารจัดการเงินทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจและความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับภาคเอกชนหรือภาครัฐ รวมถึงแนวทางการเชื่อมโยงกับตลาดในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขยายตลาดและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2.3 ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ การตลาดออนไลน์ และการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงลูกค้าผ่านแพลตฟอร์ม อีคอมเมิร์ซ

2.4 ศึกษาความปัญหาและอุปสรรคที่วิสาหกิจชุมชนเผชิญในการปรับตัวสู่ตลาดออนไลน์ โดยเฉพาะในเรื่องการขาดทักษะทางเทคโนโลยี และความพร้อมของสมาชิกวิสาหกิจในการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมถึงการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของสมาชิกวิสาหกิจเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2562). *คู่มือการจัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2565). *กลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.sceb.doae.go.th/>
- นงลักษณ์ เพิ่มชาติ. (2562). รูปแบบการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนผลิตทางการเกษตรเพื่อยกระดับคุณภาพเชิงพาณิชย์. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2): 21-37.
- ประกาย วุฒิพัฒน์พงษ์. (2562). ศึกษาเรื่อง รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจ ชุมชนด้านการเกษตรในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. *ดุชนิพนธ์ ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
- รัชดา รักดียิง. (2563). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 6(1), 175-189.
- วรรณ ขุอุทา. (2562). แนวทางส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 15(2), 449-511.
- สนิทดเดช จินตนา. (2564). ความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากในการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย*, 13(1), 59-74.
- สนิทดเดช จินตนา. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 11(2), 87-107.
- สมนึก วิโนทัย. (2562). ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20 (1). 53 – 73.
- สุกัญญา ดวงอุปมา. (2562). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการที่ดี ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 2(2), 133 - 139
- สุรัชญา สุขประเสริฐ (2565). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 19(87), 107-119.
- สุชาติ เกตุแก้ว. (2556). *การวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (2565). *วิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากยุคโควิด -19*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2565, จาก <https://mgronline.com/smes/detail/>
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*. 16(3).
- Krejcie, R. V.; & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Rovinelli, RJ และ Hambleton, RK. (1977). การใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาในการประเมินความถูกต้องของรายการทดสอบที่อ้างอิงตามเกณฑ์การวิจัย. *Tijdschrift Voor Onderwijs*, 2(1), 49-60